

K O M U N I K A T
Z B A D A Ń

Warszawa, wrzesień 2011

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/114/2011

WIZERUNKI LIDERÓW PARTYJNYCH

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
13 stycznia 2011 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Wybory parlamentarne są sprawdzianem dla partii politycznych i, przede wszystkim, dla ich liderów. Postrzeganie przywódców partyjnych, którzy w pewnym sensie stanowią wizytówkę partii, może mieć wpływ na wizerunek ugrupowania, a zatem w jakimś stopniu również na preferencje wyborcze społeczeństwa. Przy czym dla poziomu poparcia dla partii ważniejsze wydaje się to, ile osób jest w stanie przekonać do siebie i swojego ugrupowania partyjny przywódca – własną wizją państwa i polityki, osobowością i charyzmą, niż to, ile osób jest wobec niego krytycznych.

Niezależnie od tego, w jakim stopniu wizerunek i wiarygodność lidera przekłada się na poziom społecznego poparcia dla jego partii, to na przywódcach partyjnych w głównej mierze spoczywa polityczna odpowiedzialność za sukces wyborczy i – w jeszcze większym stopniu – za wyborcze niepowodzenie. Wynik uznany za porażkę może skłonić liderów partyjnych do ustąpienia ze stanowiska, a dobry rezultat sprawia, że mogą oni myśleć o objęciu ważnych stanowisk w państwie.

Co miesiąc badamy społeczne zaufanie do osób aktywnych na scenie politycznej. Od czasu do czasu badania te są uzupełniane bardziej szczegółową analizą postrzegania głównych osób w państwie, rzadziej – analizą wizerunków liderów partyjnych. Tym razem prosiliśmy respondentów o ocenę przywódców trzech spośród czterech głównych partii politycznych – Jarosława Kaczyńskiego, Grzegorza Napieralskiego oraz Waldemara Pawlaka¹. Badani oceniali tych polityków w trzynastu wymiarach ze względu na wybrane cechy opisujące ich postawę etyczną, walory intelektualne, osobowość oraz motyw i sposób działania². Zadaniem respondentów było wskazanie tych cech, które według nich najlepiej charakteryzują wymienionych liderów partyjnych.

¹ Społecznemu wizerunkowi Donalda Tuska, przywódcy Platformy Obywatelskiej, poświęcony był komunikat CBOS „Portret Donalda Tuska po ponad trzech latach sprawowania urzędu premiera”, lipiec 2011.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (255) przeprowadzono w dniach 18 – 24 sierpnia 2011 roku na liczącej 1051 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Jarosław Kaczyński

Wizerunek Jarosława Kaczyńskiego jest zdecydowanie bardziej wyrazisty niż portrety pozostałych liderów partyjnych. Stosunkowo najmniej osób miało problemy ze scharakteryzowaniem prezesa PiS, wybierając odpowiedzi: „ani taki, ani taki” (od 4% do 10% w zależności od wymiaru) lub „trudno powiedzieć” (od 5% do 13%). Zarazem jednak Jarosław Kaczyński odbierany jest bardziej krytycznie niż przywódcy pozostałych ugrupowań. Różnice w wizerunku prezesa PiS i liderów pozostałych ugrupowań w mniejszym stopniu dotyczą odsetka wskazań pozytywnych, w większym zaś – negatywnych. Jak wynika m.in. z badania zaufania do polityków, Jarosław Kaczyński wzbudza ogromne kontrowersje, często spotyka się ze społeczną dezaprobatą. Nic zatem dziwnego, że niemal we wszystkich wymiarach ocen opinie o przywódcy PiS są podzielone lub przeważnie negatywne.

W ocenie społecznej wątpliwości nie budzi jedynie patriotyzm lidera PiS, rozumiany jako przywiązanie do tradycji i wartości narodowych – w ten sposób opisuje Jarosława Kaczyńskiego ponad dwie trzecie badanych (69%). Mimo przypisywanego mu tradycyjnie rozumianego patriotyzmu jest on jednak postrzegany jako polityk, który w większym stopniu kieruje się interesem własnego ugrupowania (59%) niż dobrem Polski (28%).

Względnie wysoko oceniane są walory intelektualne prezesa PiS – niemal połowa badanych uważa, że jest inteligentny (47%), choć niewiele mniej osób (40%) jest zdania, że Jarosław Kaczyński nie wyróżnia się inteligencją. Podzielone są opinie na temat kompetencji lidera PiS – niemal tyle samo badanych postrzega go jako kompetentnego, znajdującego się na tym, co robi (38%), co uznaje za polityka niekompetentnego, niemającego odpowiedniej wiedzy i umiejętności (41%).

Na tle pozostałych elementów charakterystyki nieźle wypada ocena zdolności perswazyjnych Jarosława Kaczyńskiego. Niemal tyle samo respondentów uważa, że prezes PiS umie przekonać ludzi do swoich racji (42%), co sądzi, że tego nie potrafi (40%).

Do atutów osób angażujących się w działalność polityczną, szczególnie przywódców partyjnych, należy niewątpliwie zaliczyć konsekwencję w działaniu, stanowczość w osiąganiu założonych celów. Stosunkowo dużo badanych (42%) jest zdania, że Jarosław Kaczyński ma te przymioty, choć tylko niewiele mniej (38%) wyraża przeciwną opinię i opisuje lidera PiS jako polityka, który nie potrafi dokończyć tego, co zaczął. Mimo dość często przypisywanej

Jarosławowi Kaczyńskiemu stanowczości i skuteczności, większość badanych (58%) ocenia, że brakuje mu energii i dynamizmu w działaniu.

Podzielone są opinie na temat społecznej wrażliwości Jarosława Kaczyńskiego. Niemal tyle samo osób uważa, że rozumie on problemy zwykłych ludzi, troszczy się o ich los (39%), co sądzi, że nie obchodzi go ich położenie (41%).

Kontrowersje budzą walory etyczne Jarosława Kaczyńskiego, przy czym więcej ankietowanych ma zastrzeżenia do jego uczciwości (45%), niż postrzega go jako osobę uczciwą (35%).

Tabela 1

Z każdej pary stwierdzeń proszę wskazać to, które, Pana(i) zdaniem, najlepiej charakteryzuje Jarosława Kaczyńskiego	Wskazania	
	ogółu badanych	elektoratu PiS
	w procentach	
Jest przywiązany do tradycji i wartości narodowych	69	93
Nie przywiązuje należytej wagi do tradycji i wartości narodowych	14	2
Jest inteligentny	47	83
Nie wyróżnia się inteligencją	40	14
Jest konsekwentny, stanowczy w realizacji swoich celów	42	79
Nie potrafi dokończyć tego, co zaczął, „wszystko rozłazi mu się w rękach”	38	13
Potrafi przekonać ludzi do swoich racji	42	75
Nie potrafi przekonać ludzi do swoich racji	40	11
Rozumie problemy zwykłych ludzi, troszczy się o ich los	39	87
Nie obchodzi go los zwykłych ludzi	41	7
Jest kompetentny, zna się na tym, co robi	38	87
Jest niekompetentny, nie ma odpowiedniej wiedzy i umiejętności	41	8
Jest uczciwy	35	86
Można mieć wątpliwości co do jego uczciwości	45	8
Jest sympatyczny	30	78
Nie jest sympatyczny	56	8
Jest dobrym przywódcą	29	77
Nie jest dobrym przywódcą	50	10
Ma na uwadze przede wszystkim dobro Polski	28	83
Kieruje się przede wszystkim interesem swojego ugrupowania	59	15
Jest energiczny, dynamiczny	27	47
Jest zbyt powolny, za mało dynamiczny	58	46
Potrafi dobrze współpracować z ludźmi	23	67
Nie potrafi współpracować z ludźmi	56	18
Jest skłonny do kompromisu, można go przekonać do swoich racji	13	36
Jest nieustępliwy, trudno go przekonać do swoich racji	74	48

W zestawieniu pominięto odpowiedzi: „ani taki, ani taki” oraz „trudno powiedzieć”

Negatywnie oceniana jest umiejętność nawiązywania i utrzymywania przez Jarosława Kaczyńskiego dobrych relacji z ludźmi. W opinii większości badanych (56%) nie należy on do osób sympatycznych, nie potrafi też dobrze współpracować z ludźmi. Najgorzej postrzegana jest zdolność tego polityka do osiągnięcia kompromisu, porozumienia z innymi.

Niemal trzy czwarte badanych (74%) charakteryzuje lidera PiS jako człowieka nieustępliwego, którego trudno przekonać do swoich racji. Chociaż w pewnych okolicznościach nieustępliwość, niezdolność do kompromisu może być zaletą, jednak na ogół (szczególnie jeśli idzie to w parze z nieumiejętnością współpracy z ludźmi) postawa taka odbierana jest krytycznie.

Jako przywódca Jarosław Kaczyński oceniany jest częściej negatywnie (50%) niż pozytywnie (29%). Opinie w tej kwestii mają, jak się wydaje, charakter ocen generalnych, w mniejszym stopniu dotyczą wąsko rozumianych cech przywódczych.

W elektoracie PiS wizerunek Jarosława Kaczyńskiego jest zdecydowanie lepszy niż w całym społeczeństwie. Niemal we wszystkich aspektach charakterystyki oceny lidera tej partii wśród jej zwolenników są jednoznacznie pozytywne. Wśród sympatyków PiS, podobnie jak wśród ogółu badanych, przeważa jednak opinia, że Jarosław Kaczyński jest człowiekiem, którego trudno skłonić do kompromisu, przekonać do swoich racji – można to uznać za wadę, ale można też (i tak zapewne uważa wielu zdeklarowanych wyborców PiS) postrzegać jako zaletę. Słabszą stroną prezesa PiS w odczuciu prawie połowy zwolenników jego partii (46%) jest powolność, zbyt mała dynamika działania.

Grzegorz Napieralski

Spośród trzech ocenianych liderów partyjnych politykiem najmniej doświadczonym jest Grzegorz Napieralski. Jest on też nieco mniej znany niż Jarosław Kaczyński i Waldemar Pawlak (w sierpniu znajomość lidera SLD zadeklarowało 89% badanych). Być może z racji relatywnie krótszego stażu politycznego i mniejszej społecznej rozpoznawalności, ale może też ze względu na cechy osobowościowe wizerunek Grzegorza Napieralskiego jest raczej mało wyrazisty. Niemal we wszystkich aspektach charakterystyki przewodniczący SLD uzyskuje więcej ocen pozytywnych niż negatywnych. Zarazem jednak szczególnie duży w przypadku tego polityka jest odsetek opinii niejednoznacznych: „ani taki, ani taki” (od 7% do 15%) oraz, przede wszystkim, wskazań „trudno powiedzieć” (od 17% do 31%).

W ocenie większości ankietowanych Grzegorz Napieralski jest człowiekiem sympatycznym (64%) i inteligentnym (60%). Wyróżnia go (szczególnie na tle Jarosława Kaczyńskiego i Waldemara Pawlaka) energia i dynamizm w działaniu (56%). Do jego atutów można także zaliczyć umiejętności interpersonalne i perswazyjne. Prawie połowa badanych (46%) uważa, że lider SLD potrafi współpracować z ludźmi, niewiele mniej (44%) postrzega

go jako człowieka zdolnego do kompromisu. Ponadto dwie piąte ankietowanych (41%) jest zdania, że Grzegorz Napieralski potrafi przekonać ludzi do swoich racji.

Raczej pozytywnie oceniane są kompetencje przewodniczącego SLD – dwie piąte badanych (40%) uważa, że zna się na tym, co robi. Niemal tyle samo osób (39%) dostrzega wrażliwość Grzegorza Napieralskiego na sprawy społeczne.

Ocena lidera lewicy w takich wymiarach, jak: przywiązanie do tradycji i wartości narodowych, konsekwencja i stanowczość w działaniu oraz bycie dobrym przywódcą sprawiła respondentom szczególnie dużo trudności. Odsetek odpowiedzi niejednoznacznych był tu wyższy niż w przypadku pozostałych aspektów charakterystyki, a opinie dość mocno podzielone, choć częściej pozytywne niż krytyczne. Mniej więcej co trzeci ankietowany opisuje Grzegorza Napieralskiego jako człowieka przywiązanego do tradycji i wartości narodowych (34%), stanowczego w osiąganiu wyznaczonych celów (32%) oraz jako dobrego przywódcę (31%).

Tabela 2

Z każdej pary stwierdzeń proszę wskazać to, które, Pana(i) zdaniem, najlepiej charakteryzuje Grzegorza Napieralskiego	Wskazania	
	ogółu badanych	elektoratu SLD
	w procentach	
Jest sympatyczny	64	85
Nie jest sympatyczny	10	5
Jest inteligentny	60	79
Nie wyróżnia się inteligencją	13	13
Jest energiczny, dynamiczny	56	74
Jest zbyt powolny, za mało dynamiczny	15	16
Potrafi dobrze współpracować z ludźmi	46	64
Nie potrafi współpracować z ludźmi	13	9
Jest skłonny do kompromisu, można go przekonać do swoich racji	44	60
Jest nieustępliwy, trudno go przekonać do swoich racji	15	16
Potrafi przekonać ludzi do swoich racji	41	64
Nie potrafi przekonać ludzi do swoich racji	25	23
Jest kompetentny, zna się na tym, co robi	40	64
Jest niekompetentny, nie ma odpowiedniej wiedzy i umiejętności	23	13
Rozumie problemy zwykłych ludzi, troszczy się o ich los	39	70
Nie obchodzi go los zwykłych ludzi	21	10
Jest przywiązany do tradycji i wartości narodowych	34	67
Nie przywiązuje należytej wagi do tradycji i wartości narodowych	22	10
Jest konsekwentny, stanowczy w realizacji swoich celów	32	60
Nie potrafi dokończyć tego, co zaczął, „wszystko rozlaży mu się w rękach”	23	16
Jest dobrym przywódcą	31	56
Nie jest dobrym przywódcą	24	13
Jest uczciwy	30	50
Można mieć wątpliwości co do jego uczciwości	27	26
Ma na uwadze przede wszystkim dobro Polski	24	61
Kieruje się przede wszystkim interesem swojego ugrupowania	40	23

W zestawieniu pominięto odpowiedzi: „ani taki, ani taki” oraz „trudno powiedzieć”

Największe kontrowersje dotyczą walorów etycznych przewodniczącego SLD – odsetki badanych wyrażających przekonanie, że jest on uczciwy, oraz tych, którzy mają co do tego wątpliwości, są niemal takie same (odpowiednio: 30% i 27%).

Jedynym wymiarem, w którym przeważają oceny negatywne, są postrzegane motywy działania. W odczuciu społecznym Grzegorz Napieralski kieruje się w swojej działalności politycznej przede wszystkim interesem własnego ugrupowania (40%), w mniejszym stopniu zaś dobrem Polski (24%). W opiniach tych znajduje zapewne odzwierciedlenie negatywny stereotyp całej klasy politycznej – jako grupy, która bardziej dba o interesy własne i partyjne niż o sprawy kraju. W tym względzie lider SLD – mimo widocznej sympatii społecznej dla niego – nie jest, jak widać, wyjątkiem.

Zdeklarowani wyborcy SLD częściej niż ogół badanych mają wykrystalizowane opinie o Grzegorzu Napieralskim. We wszystkich wymiarach ocen są one zdecydowanie pozytywne.

Waldemar Pawlak

Prezes PSL należy do polityków od dawna obecnych na scenie politycznej i mających duże doświadczenie, także w sprawowaniu wysokich funkcji państwowych. Mimo długiego stażu politycznego pozostaje, jak się wydaje, postacią mniej znaną i wyrazistą niż np. Jarosław Kaczyński. Stosunkowo dużo badanych nie potrafiło bowiem jednoznacznie opisać jego cech, wybierając odpowiedzi „ani taki, ani taki” (od 5% do 13%) lub „trudno powiedzieć” (od 12% do 26%). W sumie jednak społeczny wizerunek lidera PSL jest zdecydowanie pozytywny.

Waldemar Pawlak, podobnie jak Jarosław Kaczyński, najczęściej określany jest jako człowiek przywiązany do tradycji i wartości narodowych (w ten sposób charakteryzuje go 63% respondentów). Ponad połowa ankietowanych postrzega go jako człowieka inteligentnego (56%) i sympatycznego (53%).

Wyróżniającą się cechą Waldemara Pawlaka jest jego zdolność do osiągnięcia kompromisów, otwartość na racje innych: tę cechę przypisuje mu 54% badanych. Koncyliacyjne nastawienie idzie w parze z umiejętnością współpracy z ludźmi (50%). O ile jednak prezes PSL raczej nie ma problemów z podejmowaniem współpracy i wypracowywaniem kompromisów, o tyle trudniej przychodzi mu przekonanie innych do swoich racji. W ocenie ponad dwóch piątych badanych (42%) brakuje mu zdolności perswazyjnych.

Mocną stroną Waldemara Pawlaka – szczególnie na tle Jarosława Kaczyńskiego i Grzegorza Napieralskiego – jest zrozumienie dla problemów zwykłych ludzi, wrażliwość społeczna. Tę cechę przypisuje liderowi PSL połowa ankietowanych (50%).

Dobrze oceniane są wiedza i umiejętności Waldemara Pawlaka – blisko połowa respondentów (46%) uważa, że jest on kompetentny, zna się na tym, co robi.

Także ocena walorów etycznych wypada dość korzystnie dla prezesa PSL – blisko dwie piąte badanych (38%) postrzega go jako człowieka uczciwego, podczas gdy jedna czwarta (25%) ma co do tego wątpliwości.

Tabela 3

Z każdej pary stwierdzeń proszę wskazać to, które, Pana(i) zdaniem, najlepiej charakteryzuje Waldemara Pawlaka	Wskazania	
	ogółu badanych	elektoratu PSL
	w procentach	
Jest przywiązany do tradycji i wartości narodowych	63	78
Nie przywiązuje należytej wagi do tradycji i wartości narodowych	9	4
Jest inteligentny	56	83
Nie wyróżnia się inteligencją	24	8
Jest skłonny do kompromisu, można go przekonać do swoich racji	54	66
Jest nieustępliwy, trudno go przekonać do swoich racji	13	11
Jest sympatyczny	53	79
Nie jest sympatyczny	23	14
Potrafi dobrze współpracować z ludźmi	50	69
Nie potrafi współpracować z ludźmi	14	4
Rozumie problemy zwykłych ludzi, troszczy się o ich los	50	73
Nie obchodzi go los zwykłych ludzi	19	8
Jest kompetentny, zna się na tym, co robi	46	70
Jest niekompetentny, nie ma odpowiedniej wiedzy i umiejętności	22	8
Jest uczciwy	38	55
Można mieć wątpliwości co do jego uczciwości	25	28
Jest dobrym przywódcą	33	63
Nie jest dobrym przywódcą	27	11
Ma na uwadze przede wszystkim dobro Polski	33	63
Kieruje się przede wszystkim interesem swojego ugrupowania	38	22
Potrafi przekonać ludzi do swoich racji	31	57
Nie potrafi przekonać ludzi do swoich racji	42	29
Jest konsekwentny, stanowczy w realizacji swoich celów	29	53
Nie potrafi dokończyć tego, co zaczął, „wszystko rozłazi mu się w rękach”	35	22
Jest energiczny, dynamiczny	15	28
Jest zbyt powolny, za mało dynamiczny	66	63

W zestawieniu pominięto odpowiedzi: „ani taki, ani taki” oraz „trudno powiedzieć”

Podzielone są zdania na temat motywów działania Waldemara Pawlaka – pogląd, że w swojej działalności kieruje się on głównie interesem partyjnym (38%), nieznacznie przeważa nad opinią, że leży mu na sercu przede wszystkim dobro Polski (33%).

Mimo przewagi wskazań negatywnych oceny lidera PSL na tle Grzegorza Napieralskiego i Jarosława Kaczyńskiego są w tym wymiarze nie najgorsze.

Najsłabszym elementem wizerunku Waldemara Pawlaka jest jego polityczny temperament – w opinii większości badanych (66%) jest zbyt powolny, za mało dynamiczny w działaniu. Dodatkowo przeważa pogląd, że jest to polityk nieskuteczny, niepotrafiący dokończyć tego, co zaczął (35% wobec 29% badanych postrzegających go jako konsekwentnego i stanowczego w realizacji swoich celów).

W sumie co trzeci respondent (33%) uważa Waldemara Pawlaka za dobrego przywódcę, podczas gdy mniej więcej co czwarty (27%) jest przeciwnego zdania.

W elektoracie PSL wizerunek Waldemara Pawlaka jest bardziej jednoznacznie pozytywny niż w całym społeczeństwie. Niemniej jednak blisko dwie trzecie sympatyków PSL (63%) przyznaje, że liderowi tego ugrupowania brakuje dynamizmu w działaniu.

Liderów PiS, SLD i PSL różnią nie tylko barwy partyjne, doświadczenie i staż polityczny, ale także osobowość i sposób działania. Jarosław Kaczyński jest politykiem bardzo wyrazistym, budzącym ogromne kontrowersje i częściej niż pozostali przywódcy partyjni odbieranym krytycznie. Można powiedzieć, że jest lepiej oceniany jako polityk niż jako człowiek. Ogólnie rzecz biorąc, Grzegorz Napieralski sprawia na wyborcach dobre wrażenie – częściej niż jego konkurenci charakteryzowany jest jako człowiek sympatyczny, inteligentny oraz energiczny. Można ogólnie powiedzieć, że jest postrzegany jako nowoczesny polityk „bez kantów”. Negatywnym aspektem takiego obrazu jest jednak brak wyrazistości. Pozytywny jest wizerunek Waldemara Pawlaka, który w istotnych wymiarach ocen uzyskał lepsze wyniki niż przywódcy PiS i SLD. Częściej niż pozostałym liderom przypisywano mu takie cechy, jak skłonność do kompromisu, umiejętność współpracy z ludźmi, kompetencję oraz wrażliwość społeczną.

W stosunku do wszystkich wymienionych polityków powtarzało się zastrzeżenie, które, jak można sądzić, generalnie odnosi się do całej polskiej klasy politycznej, a dotyczy postrzeganych motywów działania. Przeważa opinia, że politycy kierują się w swojej działalności nie tyle dobrem Polski, ile przede wszystkim interesem partyjnym.

Opracowała
Beata ROGUSKA